

Αναλφαβητισμός Σχεδιάγραμμα παραγωγής λόγου

Ορισμός: είναι η άγνοια των στοιχειωδών γραμμάτων, η αδυναμία ανάγνωσης και γραφής. Σύμφωνα μάλιστα με την Ουνέσκο «αναλφάβητος είναι όποιος δεν έχει αποκτήσει τις αναγκαίες γνώσεις και ικανότητες για την άσκηση όλων των δραστηριοτήτων για τις οποίες η γραφή, η ανάγνωση και η αρίθμηση είναι απαραίτητες».

Μορφές αναλφαβητισμού:

- **Οργανικός:** λέγεται αλλιώς και ολικός και πρόκειται για την πλήρη άγνοια γραφής και ανάγνωσης.
- **Λειτουργικός:** λέγεται αλλιώς και μερικός και πρόκειται για γνώση ανάγνωση αλλά την άγνοια γραφής. Αναφέρεται επίσης σε άτομα που έμαθαν να διαβάζουν και να γράφουν αλλά απώλεσαν την ικανότητα αυτή και αδυνατούν να εφαρμόσουν τις γνώσεις τους στην καθημερινή ζωή. Πρέπει να σημειωθεί πως σήμερα ως λειτουργικά αναλφάβητος νοείται εκείνος που δεν είναι σε θέση να κατανοήσει απλά γεγονότα κοινωνικής, οικονομικής και πολιτικής ζωής.
Η μορφή αυτή του αναλφαβητισμού, είναι ανεξάρτητη από την τυπική μόρφωση και αφορά κάθε κοινωνικό στρώμα.

Πού εμφανίζεται ο αναλφαβητισμός:

- κυρίως στις υπανάπτυκτες χώρες και λιγότερο στις αναπτυσσόμενες,
- στις αναπτυσσόμενες χώρες πλήττει κυρίως οικονομικά εξαθλιωμένα στρώματα, κατώτερες κοινωνικές τάξεις, μετανάστες, πρόσφυγες, γυναίκες, αγροτικό πληθυσμό.

Αίτια ύπαρξης αναλφαβητισμού:

- φτώχεια, ανέχεια, ανάγκη βιοπορισμού με αποτέλεσμα την πρόωρη εγκατάλειψη του σχολικού περιβάλλοντος,
- χαμηλό πνευματικό και βιοτικό επίπεδο,
- κοινωνική ανισότητα.
- αδιαφορία του κράτους για την ίδρυση σχολείων και βιβλιοθηκών σε δυσπρόσιτες και απομακρυσμένες περιοχές,
- αδιαφορία της πολιτείας για ίδρυση σχολείων για παιδιά με μαθησιακές δυσκολίες,
- ακατάλληλη έως ανύπαρκτη παιδαγωγική κατάρτιση εκπαιδευτικών,
- έλλειψη κονδυλίων,
- προκαταλήψεις, στερεότυπα, κοινωνικός και φυλετικός ρατσισμός,
- ανισότητα μεταξύ των δύο φύλων,
- πολιτικά συμφέροντα, ύπαρξη αντιδημοκρατικών και ανελεύθερων καθεστώτων που επιδιώκουν να εκμεταλλευτούν και να χειραγωγήσουν τους αναλφάβητους,
- έλλειψη εκπαιδευτικών προγραμμάτων κατάλληλα διαμορφωμένων για αναλφάβητους,
- προσφυγιά και μετανάστευση,
- πόλεμος.

Συνέπειες του αναλφαβητισμού:

- ο αναλφάβητος εξαρτάται από άλλους ανθρώπους και γίνεται συχνά αντικείμενο εκμετάλλευσης,
- παρεμποδίζεται η συμμετοχή στα κοινωνικά και πολιτικά δρώμενα, δεν μπορεί να ενημερωθεί και να επιλέξει ορθά και δεν έχει αντίληψη των δικαιωμάτων και των υποχρεώσεων του,
- αδυναμία κριτικής σκέψης, ο αναλφάβητος είναι άβουλος και αδύναμος να προσεγγίσει με την ορθή λογική την πραγματικότητα,
- φανατισμός, μισαλλοδοξία,
- δημιουργία συμπλέγματος κατωτερότητας και ανασφάλειας,
- αδυναμία εύρεσης εργασίας και υποβάθμιση βιοτικού επιπέδου,
- ρατσιστικά φαινόμενα και απομόνωση,
- ο άνθρωπος γίνεται δέσμιος προλήψεων και δεισιδαιμονιών,
- απομόνωση της επαρχίας,
- αδυναμία επαφής με την εθνική ταυτότητα και διευκόλυνση πολιτιστικής αλλοτρίωσης, αλλά και ενίσχυση εθνικών κινημάτων λόγω της σύγχυσης που δημιουργούν οι έννοιες του πατριωτισμού και του εθνικισμού,
- δυσχεραίνονται οι δημοκρατικές διαδικασίες και κατά συνέπεια ευνοούνται τα ολοκληρωτικά καθεστώτα,
- δυσκολία οικονομικής και κοινωνικής χειραφέτησης των γυναικών,
- ενίσχυση της κοινωνικής και οικονομικής ανισότητας,
- δυσκολία ή απουσία τεχνολογικής προόδου,
- ενισχύεται το χάσμα ανάμεσα σε αναπτυγμένους και υπανάπτυκτους λαούς,
- αδυναμία γόνιμης επαφής και συζητήσεων με άλλους λαούς.

Μέτρα αντιμετώπισης του αναλφαβητισμού:

- κατοχύρωση του δικαιώματος στη μόρφωση για όλους τους ανθρώπους, ανεξάρτητα από το φύλο, την οικονομική τους κατάσταση, το θρήσκευμα, την κοινωνική τους θέση,
- απαγόρευση της παιδικής εργασίας,
- χτίσιμο σχολείων και βιβλιοθηκών σε απομακρυσμένες περιοχές,
- δημιουργία εκπαιδευτικών προγραμμάτων για ενήλικες αναλφάβητους, πρόσφυγες και μετανάστες,
- λειτουργία περισσότερων νυχτερινών σχολείων,
- στήριξη οικονομική από το κράτος στις οικογένειες των ασθενέστερων οικονομικά μαθητών ώστε να μην αναγκάζονται να εγκαταλείψουν το σχολείο,
- παροχή δωρεάν ενισχυτικής διδασκαλίας,
- εκστρατείες ενημέρωσης από τα ΜΜΕ,
- ενίσχυση του ρόλου του ΟΗΕ, κυρίως στις τριτοκοσμικές χώρες,
- καλλιέργειας κριτικής ικανότητας μέσω της μάθησης και του γόνιμου διαλόγου,
- μαθητοκεντρικά προγράμματα σπουδών.